

Ewolucja regulacji prawnych związanych ze zwalczaniem chorób zakaźnych zwierząt w Polsce.

Część IV. Przepisy wydane w latach 2002–2003

Joanna Misiewicz

Przełomem w prawodawstwie były plany wejścia Polski do Unii Europejskiej. Ustawą z 1996 r. utworzono Komitet Integracji Europejskiej, którego zadaniem było m.in. koordynowanie działań mających na celu dostosowanie polskich przepisów prawnych do zgodności z prawem Unii Europejskiej. Stopniowo wprowadzano zmiany w przepisach prawnych. Liczne dotychczas obowiązujące ustawy i rozporządzenia nie spełniały unijnych kryteriów, zostawały zatem zmieniane lub uchylane. Niektóre regulacje miały dość długie *vacatio legis*, co spowodowane było dostosowaniem wielu czynników mających wpływ na daną kwestię prawną. Również zmiana innych aktów prawnych i możliwość zapoznania się z nimi zainteresowanych podmiotów prawa wymagała niekiedy dłuższego okresu wejścia w życie. Ustawodawstwo polskie stanęło przed dużym wyzwaniem, aby ujednoczyć wewnętrzne krajowe przepisy prawne z wymaganiami nałożonymi przez Wspólnotę. W każdej dziedzinie prawa istniał szereg uregulowań, które były albo niezgodne z prawem UE, albo dana tematyka nie była w ogóle poddana do tej pory regulacji.

Coraz szerszy zakres uregulowań z zakresu zwalczania chorób zakaźnych oraz zapobiegania ich rozprzestrzenianiu był związany nie tylko ze zbliżającą się ratyfikacją umowy akcesyjnej, ale – co za tym idzie – również otwarciem granic, przez co ułatwiona miała zostać wymiana handlowa. Z jednej strony miało to spowodować łatwiejszy i szybszy dostęp do towarów importowanych, jednak z drugiej strony

zwiększało się ryzyko przeniesienia zarazków chorobotwórczych i niebezpieczeństwo wystąpienia epizootii. Organy Unii Europejskiej również prowadziły i prowadzą walkę z rozprzestrzenianiem się chorób zakaźnych. Przykładem może być dyrektywa Rady w sprawie wspólnotowych środków zwalczania przyszczy (1). Otwarcie granic sprzyja obecnie zagrożeniom na szeroką skalę. Rozwój transportu lotniczego niesie ryzyko błyskawicznego rozprzestrzenienia się na skalę międzynarodową niebezpiecznych chorób. Istnieje realne ryzyko zdziesiątkowania stad zwierząt, dlatego właśnie zarówno UE, jak i wszystkie kraje przystępujące do Wspólnoty tworzą systemy, których zadaniem jest niedopuszczenie do przeniesienia zarazków z kraju do kraju, a w razie wystąpienia choroby natychmiastowy system powiadamiania wspólnotowych sąsiadów. Niestety nie udało się w pełni zapobiec przeniesieniu do Polski niebezpiecznych patogenów. Do dziś istnieje duże ryzyko rozprzestrzenienia się chorób zakaźnych nie tylko z powodu przemieszczania się wolno żyjących zwierząt, ale również przez zaprzestanie stosowanej do tej pory kontroli granicznej towarów w obrębie Unii Europejskiej.

Ryzyko również związane było i jest z wejściem na rynek żywności i pasz, które mogłyby zawierać substancje niedozwolone. Swobodna wymiana towarowa pomiędzy krajami UE stawia wszystkie kraje należące do Wspólnoty przed problemem zabezpieczenia swoich obywateli przed możliwością wprowadzenia na rynek żywności mogącej stanowić zagrożenie.

Trzeba było utworzyć punkty graniczne, które równocześnie sprawować miały funkcję granic zewnętrznych UE. Należało zatem przystosować je do wymogów unijnych, tak aby dokonywana kontrola weterynaryjna spełniała wymagania przewidziane unijnym prawem. Polska negocjowała również z UE w pewnych aspektach tzw. okresy przejściowe dla wprowadzenia w życie danej regulacji. W dużej mierze dotyczyło to tematyki mleka, np. okres w jakim należało poprawić jakość mleka surowego przeznaczonego do przerobu, mając na względzie zawartość bakterii i komórek somatycznych. Unijne regulacje spowodowały początkowo załamanie rynku wiążące z uwagą na nieprzystosowanie polskiego ustawodawstwa do problematyki bardzo niebezpiecznej choroby Aujeszkego, występującej przede wszystkim u świń. Polska musiała przystosować system monitorowania tej choroby oraz określić tereny wolne od występowania wirusa na podstawie określonych przez UE wymogów. W związku z tym wydawane były liczne rozporządzenia zmieniające dotychczasowe przepisy prawne. Zwiększenie możliwości ruchu towarowego poza granice państwa, a także import zwierząt żywych i produktów pochodzenia zwierzęcego postawił przed ustawodawcą konieczność wydania rozporządzeń dotyczących kontroli granicznej. Wydano m.in. rozporządzenie regulujące wymagania, jakie muszą zostać spełnione na przejściach granicznych, na których przeprowadzana będzie weterynaryjna kontrola graniczna (2). Z kolei rozporządzenie ministra rolnictwa i rozwoju wsi w sprawie formy i sposobu zgłoszenia towaru do weterynaryjnej kontroli granicznej oraz wzorów weterynaryjnych świadectw przekroczenia granicy dla zwierząt i produktów nakładało obowiązek zgłoszenia towaru w formie świadectwa przekroczenia granicy zgodnie ze wzorem stanowiącym załącznik do omawianego aktu prawnego (3).

Szczegółową regulacją prawną objęto również kwestie odnoszące się do mleka. W rozporządzeniu (4) zdefiniowano m.in. mleko surowe i mleko spożywcze. Zgodnie ze słowniczkiem prawniczym mleko surowe to mleko pochodzące od krów, owiec, kóz i bawolic, o niezmiennym składzie, które nie było ogrzane do temperatury powyżej 40°C i nie było poddane innym zabiegom, powodującym podobne efekty jak ogrzanie powyżej tej temperatury, a mleko spożywcze to mleko przeznaczone do obrotu, uzyskane z mleka surowego poddanego obróbce cieplnej i oferowane w postaci mleka pasteryzowanego, mleka UHT, mleka sterylizowanego. Zgodnie z niniejszym aktem prawnym mleko surowe od krów i bawolic mogło pochodzić z gospodarstw wolnych od gruźlicy, brucelozy i innych chorób zakaźnych przenoszonych na ludzi za pośrednictwem mleka. Ponadto zwierzęta, od których pochodziło mleko, nie mogły być w trakcie leczenia środkami farmakologicznymi mogącymi zaszkodzić zdrowiu i życiu ludzi poprzez spożycie mleka lub musiał minąć odpowiedni okres karencji po kuracji takimi lekami. Jednym z wymogów było również to, że zwierzę, od którego pochodziło mleko, musiało dawać co najmniej 2 litry mleka dziennie, być w dobrym stanie zdrowia, bez widocznych

objawów chorobowych, ze zdrowymi wymionami. W przypadku mleka od owiec i kóz, gospodarstwa musiały spełniać podobne wymagania. Mleko podlegało również badaniom na obecność drobnoustrojów i obecność wody, której nie wolno było dolewać do mleka. Odrębne wymagania ustawodawca nałożył na mleko surowe przeznaczone do spożycia, mleko spożywcze i przetwory mleczne. Określono czas w jakim mleko surowe powinno być poddane obróbce cieplnej, wymagania dotyczące produkcji mleka pasteryzowanego, UHT i sterylizowanego. W dalszej części rozporządzenia uwzględniono, jakie warunki weterynaryjne powinny być spełnione w gospodarstwach produkcyjnych, punktach odbioru, normalizacji, zakładach obróbki cieplnej i zakładach mleczarskich. Jednym z wymogów było odosobnione miejsce w gospodarstwie, specjalnie przystosowane do doju oraz możliwość odizolowania zwierząt chorych lub podejrzanych. Określono specjalne wytyczne dotyczące punktów odbioru, normalizacji, zakładów obróbki cieplnej oraz zakładów mleczarskich. Ustawodawca dostrzegł również problem dotyczący transportu mleka. Pojazdy przeznaczone do tego celu musiały być tak skonstruowane, aby móc dokonywać dezynfekcji wnętrza. Po każdym użyciu cysterny zbiorniki i ich części powinny być czyszczone, myte i dezynfekowane. Zamknięcia powinny być hermetyczne na czas transportu, a pojazdy oznakowane. W przepisach przejściowych i końcowych omawianego rozporządzenia wskazano możliwość użycia mleka surowego do produkcji mleka spożywczego i przetworów mlecznych przy zawartości 10⁶ drobnoustrojów w 1 ml oraz 10⁶ komórek somatycznych/ml. Po czteroletnim okresie przejściowym dopuszczalne ilości zmniejszono odpowiednio dla drobnoustrojów nie więcej niż 400 tys./ml i dla komórek somatycznych do 500 tys. w 1 ml. Z uwagi na to, że komórki somatyczne wskazują na kondycję zdrowotną danego zwierzęcia, obniżenie ich zawartości stanowiło podwyższenie bariery ochronnej dla zdrowia ludzi spożywających mleko i produkty mleczne. Zwiększona zawartość komórek somatycznych w badanym mleku może wskazywać na występowanie chorób wymion. Dzisiejsze normy są znacznie bardziej restrykcyjne w stosunku do określonych powyższym rozporządzeniem. Warto jednak zauważyć, że ustawodawca jeszcze przed wejściem Polski do Unii Europejskiej już dostrzegł zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi, wprowadzając ograniczenia dotyczące dopuszczalnej zawartości wspomnianych komórek somatycznych (obumarłych komórek gruczołu mlekowego oraz żywych i obumarłych leukocytów), których obecność wskazuje na zapalenie wymienia.

Regulacji prawnej poddano również postępowanie z mięsem warunkowo zdatnym do spożycia oraz niezdatnym (5). Mięso, które pozyskane zostało ze zwierząt określonych w §1 wskazanego aktu prawnego, mogło zostać warunkowo uznane za zdatne do spożycia, jeśli zostało ono schłodzone odpowiednio przez 24 godziny, a następnie zamrożone z zastrzeżeniem, że w czasie rozbioru mięsa, rozdrabniania i pakowania temperatura nie mogła być wyższa niż

7°C. Odrębne zasady przyjęto dla mięsa wymienionego w § 1 pkt 4 (zwierzęta nie wykazywały choroby, jednak w badaniu laboratoryjnym mięsa odnotowano występowanie pałeczek z rodzaju *Salmonella*). Takie mięso, aby mogło zostać uznane za zdatne do spożycia, musiało być po rozbiórce lub rozdrobnieniu, a także po umieszczeniu w opakowaniach hermetycznie zamkniętych poddane gotowaniu w przewidzianym rozporządzeniem zakresie temperatur i przez określony czas. Natomiast postępowanie w przypadku mięsa uznanego za niezdatne do spożycia uzależnione jest od zaklasyfikowania. Mianowicie mięso, które może stanowić zagrożenie (tzw. materiał szczególnego ryzyka) powinno być spalone lub zagrzebane. Z kolei mięso, które nie zawierało wskazanych w rozporządzeniu zagrożeń, m.in. drobnoustrojów chorobotwórczych, pasożytów szkodliwych dla ludzi lub zwierząt, wolne od procesu gnilnego itp., mogło być przekazane do zakładów badawczo-rozwojowych, jednak tylko na odpowiednio umotywowany wniosek, lub mogło zostać przetworzone na środki żywienia zwierząt. Pojemnik, który służył do przechowywania tej kategorii mięsa musiał być specjalnie oznakowany i umieszczony w odpowiednio przygotowanym pomieszczeniu, które zaraz po opróżnieniu powinno być czyszczone, myte i dezynfekowane. Rozporządzenie określało ponadto, jak powinno być wyposażone miejsce, w którym przechowywane jest mięso niezdatne do spożycia.

Również w 2002 r. uchylono wspomniany już akt prawny w sprawie szczegółowych warunków weterynaryjnych wymaganych przy organizowaniu lub urządzaniu targów, spędów i wystaw zwierząt oraz prowadzeniu schronisk dla zwierząt. Wydane zostało nowe rozporządzenie, które bardziej kompleksowo regulowało ten aspekt (6). Rozszerzono względem poprzednio obowiązującego przepisu prawnego zakres miejsc, gdzie schronisko może być zlokalizowane. Określono również, że teren musi być ogrodzony, utwardzony i tak zabezpieczony, aby zwierzęta z zewnątrz nie mogły się tam dostać. Takiej regulacji nie znajdziemy we wcześniej obowiązujących normach prawnych. Na podmiot prowadzący schronisko nałożono obowiązek prowadzenia szczegółowej ewidencji w formie wykazu, w którym ujmowano m.in. informacje dotyczące kwarantanny oraz dane dotyczące wykonywanych szczepień i zabiegów weterynaryjnych. Wcześniejsza regulacja odnosiła się bardziej ogólnie do takich danych, stanowiąc, że powinna być prowadzona ewidencja przyjmowanych, wydawanych, padłych i poddanych eutanazji zwierząt, dane osób przekazujących zwierzę do schroniska, a jeśli chodzi o kwestię z zakresu weterynarii, podmiot prowadzący schronisko powinien prowadzić książkę kontroli weterynaryjnej, w której odnotowane były badania i zabiegi (wpisów dokonywał lekarz weterynarii oraz znajdowały się w niej adnotacje powiatowego lekarza weterynarii). Według nowszej regulacji każde zwierzę przyjmowane do schroniska musiało być szczegółowo opisane. Miało to na celu możliwość lepszej i łatwiejszej identyfikacji danego osobnika. Natomiast w książce weterynaryjnej odnotowywane były tylko zalecenia

urzędowego lekarza weterynarii. Tak sprecyzowane bardziej szczegółowo przepisy prawne dotyczące schronisk dla zwierząt miały zagwarantować nie tylko poprawę ich dobrostanu, ale także miały zapewnić skuteczniejszą ochronę przed szerzeniem się chorób zakaźnych. Podmioty prowadzące schroniska były pod tym względem kontrolowane, co miało uniemożliwić zaniechanie zaleconych czynności lub nieprzestrzeganie wyznaczonych terminów.

Kolejnym rozporządzeniem uregulowano kwestie dotyczące postępowania przy zwalczaniu chorób zakaźnych (7). W słowniczku pojęciowym określono m.in., że dochodzenie epizootyczne to czynności, których podjęcie ma za zadanie wykrycie źródła zakażenia, określenie czasu trwania choroby, rozstrzygnięcie kwestii dotyczących możliwości rozprzestrzeniania jej na inne zwierzęta, do innych gospodarstw czy innej miejscowości. Dochodzenie takie podejmował powiatowy lekarz weterynarii niezwłocznie po otrzymaniu zawiadomienia o podejrzeniu choroby. Pobrane próbki lekarz przysyłał do uprawnionego laboratorium. Zarówno na podstawie wyników badań, jak i przeprowadzenia dochodzenia epizootycznego powiatowy lekarz weterynarii stwierdzał wystąpienie choroby (było to tzw. ognisko choroby zakaźnej), podejrzenie jej wystąpienia lub wykluczał chorobę. Lekarz powiadamiał o tych faktach lekarzy powiatowych z sąsiednich powiatów. Czynności wykonywane przy wykrywaniu lub likwidowaniu chorób zakaźnych odnotowywane były w książce zgłoszeń chorób zakaźnych. Ponadto, dokumentacją w rozumieniu rozporządzenia były również sporządzone protokoły dochodzenia epizootycznego i badań, protokół z sekcji zwłok oraz protokół aktualnej oceny sytuacji w ognisku choroby.

Jeśli spełnione były warunki, aby uznać część kraju za wolną od wystąpienia choroby zakaźnej, wówczas wojewódzki lekarz weterynarii mógł zwrócić się do Głównego Lekarza Weterynarii o uznanie województwa lub jego części za obszar wolny od niebezpieczeństwa. Natomiast Główny Lekarz Weterynarii mógł zwrócić się do Komisji Europejskiej z wnioskiem o uznanie tego obszaru za wolny od choroby. W dalszej części rozporządzenia wskazane jest szczegółowe postępowanie przy stwierdzeniu konkretnego rodzaju choroby. Rozporządzenie określało również sposób pobierania próbek, różniąc pobranie od zwierząt żywych lub martwych (padłych lub zabitych) oraz w zależności od rodzaju podejrzewanej choroby. Uregulowano również problem dotyczący przeprowadzenia dezynfekcji, dezynsekcji i deratyzacji w sposób ogólny oraz podejmowanie działań w razie wystąpienia konkretnej choroby zakaźnej.

Z dniem 28 kwietnia 2003 r. wszedł w życie przepis prawny, który nadał nowe brzmienie art. 7 w ustawie o zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, badaniu zwierząt rzeźnych i mięsa oraz o Państwowej Inspekcji Weterynaryjnej. Nowelizację wprowadzono ustawą o zmianie ustawy o zawodzie lekarza weterynarii i izbach lekarsko-weterynaryjnych, ustawy o zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, badaniu zwierząt rzeźnych i mięsa oraz o Inspekcji Weterynaryjnej oraz

ustawy o organizacji hodowli i rozrodzie zwierząt gospodarskich (8). Unormowano m.in. sposób identyfikacji koni. Według przepisu art 7 pkt 2 zarówno bydło, jak i konie musiały posiadać dokument zwany paszportem. Właściciel źrebięcia w terminie 21 dni od jego urodzenia musiał powiadomić Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa o tym fakcie, po czym wydawany był paszport. W paszportach przeznaczonych dla koni oprócz miejsca i daty urodzenia zamieszczano również opis zwierzęcia. Każdemu zwierzęciu nadawany był numer identyfikacyjny. Każdy nowy oraz poprzedni właściciel konia lub innego zwierzęcia, dla którego istniał obowiązek rejestracji, musiał zgłosić ten fakt Agencji. Poprzedni właściciel zobowiązany był wydać wraz ze zwierzęciem nowemu posiadaczowi paszport. Punkt 25 omawianego artykułu stanowił, że Agencja może zlecić m.in. wydawanie paszportów związkom hodowców. Od 2003 r. zadanie to zlecono Polskiemu Związkowi Hodowców Koni. Rozporządzeniem w sprawie oznakowania owiec, kóz oraz świń, paszportów koni, prowadzenia rejestrów i ksiąg rejestracji (9) uregulowano m.in. kwestię dotyczącą zgłoszenia konia do rejestru, które obejmuje obowiązek słownego i graficznego opisu konia dokonywanego przez uprawnioną osobę. W paszporcie odnotowywane były informacje podstawowe dotyczące zwierzęcia, podmiotu wydającego paszport, danych właściciela, a także informacje dotyczące np. szczepień, badań, ewentualnego leczenia. W razie śmierci zwierzęcia lub poddania go ubojowi paszport zwracany był do Agencji w terminie 7 dni od wystąpienia zdarzenia. Na podstawie danych dostarczonych Agencji sporządzany był rejestr, w którym odnotowywane były wszystkie zdarzenia z życia zwierzęcia, np. numery gospodarstw, w których zwierzę przebywało i aktualnie przebywa, numery identyfikacyjne matki i ojca, oznaczenie użytkowania zwierzęcia (dotyczyło owiec, kóz, danieli i jeleni utrzymywanych fermowo), daty padnięcia, a w przypadku uboju podawane były numery partii uboju, numer siedziby stada, z którego zwierzę przybyło do rzeźni, masę ciała, następnie masę tuszy itp. Ścisłe przestrzegane były zasady dotyczące wydawania duplikatów paszportów oraz zasady postępowania przy zaginięciu dokumentu. Identyfikacja oraz wprowadzenie wpisów, szczególnie dotyczących podjętego leczenia, ale również dokumentowanie tożsamości każdego osobnika miało na celu zapobieganie wprowadzaniu na rynek nie tylko polski, ale również na eksport zwierząt, które mogłyby stanowić zagrożenie. Zgodnie z art. 7 pkt 26 wspomnianej powyżej ustawy zmieniającej instancją sprawującą nadzór nad całą procedurą oznakowania i rejestrowania zwierząt były organy Inspekcji Weterynaryjnej. Zdarzały się przypadki uboju i wprowadzania do obrotu mięsa zwierząt, u których zastosowano leczenie środkami niebezpiecznymi dla życia lub zdrowia ludzi. Przed wprowadzeniem obowiązku wydawania paszportów szerzył się proceder nielegalnego handlu zwierzętami, które mogły pochodzić np. z kradzieży lub w inny niezgodny z prawem sposób zostać wprowadzone do obrotu.

W razie wykrycia jakiegokolwiek zagrożenia spowodowanego możliwością wprowadzenia do Polski groźnych patogenów chorobotwórczych ustawodawca wprowadzał możliwość wydawania aktów prawnych wykonawczych zakazujących przywozu lub przewozu określonych towarów lub zwierząt. Przykładem może być rozporządzenie, które wydane było w 2001 r., a następnie rok później, gdy zagrożenie minęło uchylone. Mowa tu o przepisach prawnych mających na celu chronienie polskiego rynku, ale także zapobieżenie dalszemu rozprzestrzenianiu się wirusa pryszczycy (10). Ze względu na łatwość przenoszenia

ScanVet Poland

Przedstawiciel
regionalny

Oferta pracy dla Lekarza weterynarii

WROCŁAW
woj. dolnośląskie

Wymagane kwalifikacje:

- wyższe wykształcenie weterynaryjne
- prawo jazdy kategorii B
- znajomość obsługi komputera: m. in. MS Office
- znajomość j. angielskiego
- zdolności organizacyjne i umiejętność nawiązywania kontaktów
- dyspozycyjność

Firma zapewnia:

- bardzo atrakcyjne warunki pracy i wynagrodzenia
- doskonalenie kompetencji zawodowych przez udział w szkoleniach i konferencjach na koszt firmy
- nowoczesne narzędzia pracy: m. in. laptop oraz nowy samochód, pakiet pracowniczy

Zgłoszenie CV ze zdjęciem i listem motywacyjnym uwzględniające klauzulę o ochronie danych osobowych prosimy przesłać na adres mailowy:

scanvet@scanvet.pl

Firma zastrzega sobie prawo odpowiedzi jedynie na wybrane oferty

ScanVet
POLAND

Al. Jerozolimskie 99 m.39
02-001 Warszawa
Tel. 22 622 91 83
www.scanvet.pl

wirusa, choroba ta zwalczana jest z urzędu. W skrajnych przypadkach może zarazić się nią też człowiek. Występowanie w danym kraju tej groźnej choroby powoduje konieczność wprowadzenia zakazu przywozu lub przewozu zwierząt lub określonych towarów.

Minister obrony narodowej na podstawie art. 50 ustawy o zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, badaniu zwierząt rzeźnych i mięsa oraz o Państwowej Inspekcji Weterynaryjnej wydał w 2003 r. rozporządzenie, które określało wojskowe organy weterynaryjne, wchodzące w skład Wojskowej Inspekcji Weterynaryjnej (11).

Bardzo ważnym kolejnym krokiem ustawodawczym, mającym na celu minimalizowanie i zapobieganie zagrożeniom chorobami, było wydanie również w 2003 r. rozporządzenia regulującego problem zoonoz. W załączniku wprowadzono podział w wykazie chorób, dzieląc poszczególne zoonozy na: choroby podlegające obowiązkowi zwalczania, obowiązkowi rejestracji oraz czynników biologicznych, które są chorobotwórcze i podlegają rejestracji. Określono również sposób, w jaki należy postąpić w razie wykrycia patogenów wymienionych w załączniku. Zgodnie z zapisem zakład higieny weterynaryjnej lub inne uprawnione laboratorium powiadamiało właściwego powiatowego lekarza weterynarii o wykryciu w badanej próbce obecności niebezpiecznego zaraźka. Lekarz z kolei obowiązany był powiadomić państwowego powiatowego inspektora sanitarnego (12).

Należy również zwrócić uwagę na konieczność uregulowania współpracy pomiędzy różnymi organami zarówno administracji rządowej, jak samorządowej, a także innych podmiotów w zakresie planów gotowości zwalczania chorób zakaźnych. Uregulowanie tej kwestii pozwoliło na zapewnienie większej i skuteczniejszej bariery stanowiącej ochronę życia i zdrowia ludzi oraz zwierząt. W razie zagrożenia podmioty zajmujące się zarobkowo przewozem zwierząt oraz przedstawiciele wyznaczeni przez organy administracji rządowej i samorządowej, lecz zawsze na wniosek powiatowego, wojewódzkiego lub Głównego Lekarza Weterynarii, zobowiązane były współpracować z organami Inspekcji Weterynaryjnej (13).

Nie sposób opisać wszystkie ustawy, rozporządzenia i zarządzenia, które obowiązywały przez ponad pół wieku. Nie powstał jednolity znowelizowany akt normatywny, co spowodowało wydawanie i publikowanie wielu aktów zmieniających, zarówno do Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 1927 r., jak i do rozporządzeń wykonawczych wydawanych przez właściwych ministrów czy ustawy o zakładach leczniczych dla zwierząt. Przez szereg lat opublikowano wiele aktów prawnych regulujących kwestię ochrony zdrowia ludzi i zwierząt. W ostatniej części artykułu omówione zostaną akty prawne wprowadzające w krajowy porządek prawny prawo Unii Europejskiej.

Piśmiennictwo

1. Dyrektywa Rady 2003/85/WE z dnia 29 września 2003 r. w sprawie wspólnotowych środków zwalczania pryszczycy, uchylająca dyrektywę 85/511/EWG i decyzje 89/531/EWG i 91/665/EWG oraz zmieniająca dyrektywę 92/46/EWG (Dz Urz. WE L 306 z dnia 22.11.2003 r.).

2. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 10 kwietnia 2002 r. w sprawie wymagań, jakie powinny być spełniane dla zatwierdzenia poszczególnych kategorii przejść granicznych, w których będzie dokonywana weterynaryjna kontrola graniczna Dz.U. 2002 nr 56, poz. 509).
3. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 maja 2002 r. w sprawie formy i sposobu zgłoszenia towaru do weterynaryjnej kontroli granicznej oraz wzorów weterynaryjnych świadectw przekroczenia granicy dla zwierząt i produktów (Dz.U. 2002 nr 57, poz. 523).
4. Rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 5 lipca 2002 r. w sprawie szczegółowych warunków weterynaryjnych wymaganych przy pozyskiwaniu, przetworstwie, składowaniu i transporcie mleka oraz przetworów mlecznych (Dz.U. 2002 nr 117, poz. 1011).
5. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 11 września 2002 r. w sprawie sposobu uzdatnienia mięsa warunkowo zdanego do spożycia oraz postępowania z mięsem niezdatnym do spożycia (Dz.U. 2002 nr 155, poz. 1295).
6. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 5 listopada 2002 r. w sprawie szczegółowych warunków weterynaryjnych wymaganych przy prowadzeniu schronisk dla zwierząt (Dz.U. 2002 nr 192, poz. 1611).
7. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 22 stycznia 2003 r. w sprawie postępowania przy zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz.U. 2003 nr 18, poz. 163).
8. Ustawa z dnia 25 lipca 2001 r. o zmianie ustawy o zawodzie lekarza weterynarii i izbach lekarsko-weterynaryjnych, ustawy o zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, badaniu zwierząt rzeźnych i mięsa oraz o Inspekcji Weterynaryjnej oraz ustawy o organizacji hodowli i rozrodzie zwierząt gospodarskich (Dz.U. 2001 nr 129, poz. 1438).
9. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 czerwca 2003 r. w sprawie oznakowania owiec, kóz oraz świń, paszportów koni, prowadzenia rejestrów i ksiąg rejestracji (Dz.U. 2003 nr 112, poz. 1063).
10. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 21 marca 2001 r. w sprawie zakazu przywozu i przewozu przez terytorium Rzeczypospolitej Polskiej niektórych towarów pochodzących ze Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, z Królestwa Niderlandów oraz z Republiki Francuskiej z uwagi na niebezpieczeństwo przeniesienia pryszczycy (Dz.U. 2001 nr 22, poz. 258).
11. Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 21 sierpnia 2003 r. w sprawie wojskowych organów weterynaryjnych (Dz.U. 2003 nr 163, poz. 1581).
12. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 sierpnia 2003 r. w sprawie wykazu zoonoz, procedur ich monitorowania oraz sposobów postępowania w przypadku wystąpienia chorób lub wykrycia biologicznych czynników chorobotwórczych Dz.U. 2003 nr 166, poz. 1617).
13. Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 28 października 2003 r. w sprawie planów gotowości zwalczania chorób zakaźnych zwierząt (Dz.U. 2003 nr 188, poz. 1845).